

โครงสร้างทางจุลภาคและสมบัติทางแม่เหล็กของอนุภาคนาโนโคบอลต์เฟอร์ไรต์

Microstructure and Magnetic Properties of Cobalt Ferrites Nanoparticles

พรชนก กุลไชย^{1*}, ขวัญฤทัย², ปวีณา เหลลากุล³

Pornchanok Kulchai^{1*}, Kwanruthai², Paveena Laokul³

บทคัดย่อ

ทำการสังเคราะห์อนุภาคนาโนโคบอลต์เฟอร์ไรต์ด้วยวิธีไมโครอิมัลชัน โดยใช้อัตราส่วนของสารลดแรงตึงผิวต่อเฟสของน้ำมันที่แตกต่างกัน คือ 1/10 และ 1/20 กำหนดให้เป็นสารตัวอย่าง A และ B ตามลำดับ ทำการตรวจสอบพฤติกรรมทางความร้อนของอนุภาคผงที่ได้จากการสังเคราะห์ด้วยเทคนิค TG-DTA เตรียมอนุภาค CoFe_2O_4 ที่มีผลึกระดับนาโน-เมตร โดยการแคลไซน์ในอากาศที่อุณหภูมิในช่วง 650-800 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 3 ชั่วโมง ผลจากการทดสอบการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์ (XRD) ซึ่งให้เห็นว่า สารตัวอย่างที่ผ่านการแคลไซน์มีโครงสร้างเป็นแบบสปีเนลของ CoFe_2O_4 ขนาดผลึกเฉลี่ยซึ่งคำนวณจากสมการเชอร์เรอร์ของตัวอย่าง A และ B มีค่าอยู่ในช่วง 21.9-45.9 และ 20.5-41.7 นาโน-เมตร ตามลำดับ ผลการศึกษาจากภาพถ่าย TEM ของตัวอย่างซึ่งถูกแคลไซน์ที่ 650 และ 750 องศาเซลเซียส พบว่า สารตัวอย่าง A มีขนาดอนุภาคเฉลี่ย 21 ± 2.4 และ 37.89 ± 3.9 นาโนเมตร ส่วนสารตัวอย่าง B มีขนาดเฉลี่ยเป็น 19.93 ± 1.7 และ 41.2 ± 2.6 นาโนเมตร ตามลำดับ เมื่อศึกษาสมบัติทางแม่เหล็กที่อุณหภูมิห้อง ภายใต้สนาม ± 30 kOe ของผงตัวอย่าง B ที่ผ่านการแคลไซน์ที่ 650, 700, 750 และ 800 องศาเซลเซียส ด้วยเทคนิค VSM พบว่า สภาพลบล้างแม่เหล็ก (coercivity, H_c) มีค่าเป็น 660.03, 936.86, 1186.23 และ 1236.56 Oe ตามลำดับ และสภาพความเป็นแม่เหล็กจำเพาะ (specific magnetization, M) ซึ่งวัดที่สนามสูงสุดมีค่าเป็น 34.076, 72.19, 78.97 และ 103.38 emu/g ตามลำดับ ค่าสภาพความเป็นแม่เหล็กและค่าสภาพลบล้างแม่เหล็กที่มีค่าเพิ่มขึ้นตามอุณหภูมิแคลไซน์เกิดจากอนุภาคมีขนาดใหญ่ขึ้นซึ่งทำให้ขนาดของโดเมนแม่เหล็กมีค่ามากขึ้น

¹ นิสิต ป.โท, ^{2,3} อาจารย์, ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

¹ Graduated Student, ^{2,3} Lecturer, Department of physics, Faculty of science, Mahasarakham University, Kham Riang, Kantharawichai, Mahasarakham, 44150, Thailand.

* Corresponding author: Pornchanok Kulchai, Department of physics, Faculty of science, Mahasarakham University, Khamriang Kantharawichai Mahasarakham, 44150, Thailand.

คำสำคัญ: อนุภาคนาโนโคบอลต์เฟอร์ไรต์ ไมโครอิมัลชัน โครงสร้างทางจุลภาค สภาพลบล้างแม่เหล็ก สภาพความเป็นแม่เหล็ก

Abstract

Cobalt ferrite (CoFe_2O_4) nanoparticles was synthesized by microemulsion method by varying the volume ratio of an anionic surfactant and oil phase to be 1/10 and 1/20 representing of sample A, and B, respectively. The thermal behavior of the synthesized powders was characterized by thermogravimetric-differential thermal analysis (TG-DTA) technique. To prepare nanocrystalline CoFe_2O_4 , the precursor powder was calcined in air at the temperature range of 650-800°C for 3 hours. The diffraction patterns investigated by XRD technique indicated that the calcined samples were a cubic spinel structure of CoFe_2O_4 . After calcinations, the crystalline sizes of sample A and B evaluated by Scherrer' equation were in the range of 21.9-45.9 nm and 20.5-41.7 nm, respectively. From TEM images, the average grain sizes of the particles calcined at 650 and 750°C were 21 ± 2.4 nm and 37.89 ± 3.9 nm and 19.93 ± 1.7 nm and 41.2 ± 2.6 nm for the sample A and B, respectively. The room temperature magnetic properties of the prepared samples were observed by VSM technique under applied field ± 30 kOe. The results showed that the coercivity (H_c) of the CoFe_2O_4 powder prepared by using SDS/hexane as 1/20 and calcined at 650, 700, 750, and 800°C were 660.03, 936.86, 1186.23 and 1236.56 Oe, respectively. The specific magnetization (M) measured at the maximum magnetic field of those samples were 34.076, 72.19, 78.97 and 103.38 emu/g, respectively. The increase of magnetization and coercivity with increasing calcination temperature is contributed to the larger particle size is, the greater magnetic domain formed.

Keywords: cobalt ferrite nanoparticles, microemulsion, microstructure, coercivity, magnetization

บทนำ

วัสดุแม่เหล็กที่มีขนาดในระดับนาโนเมตรเป็นวัสดุที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีสมบัติความเป็นแม่เหล็กที่มีประสิทธิภาพสูง มีเสถียรภาพทางเคมี และมีความแข็งแรงเชิงกลที่ดี จากสมบัติดังกล่าวจึงทำให้วัสดุแม่เหล็กนาโนถูกพัฒนาและนำมาใช้เป็นแม่เหล็กเพื่อการเก็บข้อมูล¹ นอกจากนี้ วัสดุ

แม่เหล็กนาโนยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานด้านอื่นๆ ได้หลากหลาย เช่น การพัฒนาแม่เหล็กของไหล (magnetic fluid)² การเร่งปฏิกิริยาทางเคมี (catalysis)^{3,4} เทคโนโลยีเชิงชีวภาพหรือชีวการแพทย์ (biomedicine)^{5,6} การสร้างภาพจากการก่ทอนแม่เหล็ก⁷ และการบำบัดมลพิษที่ปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม⁸ เป็นต้น เพื่อให้ได้อนุภาคแม่เหล็กที่มีขนาดและลักษณะทางสัณฐานที่

แตกต่างกัน นักวิจัยจำนวนมากจึงมุ่งเน้นพัฒนาวิธีการสังเคราะห์อนุภาคแม่เหล็กระดับนาโน เพื่อให้ได้วัสดุแม่เหล็กที่แสดงสมบัติเฉพาะตัวและสามารถนำไปใช้งานในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

อนุภาคแม่เหล็กระดับนาโนที่มีองค์ประกอบทางเคมีและระบบผลึกแตกต่างกันได้ถูกสังเคราะห์ขึ้นมาหลายชนิดซึ่งมีทั้งที่อยู่ในรูปแบบของสารประกอบออกไซด์ของเหล็ก เช่น Fe_3O_4 , Fe_2O_3 ^{9,11} โลหะบริสุทธิ์ เช่น Fe, Co¹² สารแม่เหล็กเฟอร์ไรต์ในกลุ่มสปีเนลที่มีสูตรทั่วไปเป็น MFe_2O_4 เมื่อ M เป็นโลหะที่มีวาเลนซ์เป็น 2^+ เช่น MgFe_2O_4 , MnFe_2O_4 และ CoFe_2O_4 ¹³ รวมทั้งอัลลอยด์ของโลหะ เช่น CoPt_3 และ FePt ¹⁴ เป็นต้น ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมางานวิจัยเกี่ยวกับการสังเคราะห์อนุภาคแม่เหล็กระดับนาโนได้ถูกนำมาศึกษาอย่างจริงจังและมีงานตีพิมพ์จำนวนมากเกี่ยวกับวิธีการสังเคราะห์ที่สามารถควบคุมรูปร่าง ขนาด การกระจายตัว และเสถียรภาพของอนุภาคแม่เหล็กได้เป็นอย่างดีวิธีการที่ถูกนำมาใช้ในการสังเคราะห์อนุภาคระดับนาโนเมตรมีหลายวิธี ได้แก่ เทคนิคการตกตะกอนร่วม (co-precipitation) การสลายตัวเชิงความร้อน (thermal decomposition) เทคนิคไมเซลล์ (micelle synthesis) เทคนิคไฮโดรเทอร์มอล (hydrothermal) รวมไปถึงเทคนิคการสลายทางเคมีด้วยเลเซอร์ (laser pyrolysis)⁹ อย่างไรก็ตาม การคิดค้นและพัฒนาวิธีการเตรียมอนุภาคระดับนาโนแบบใหม่ที่มีความสะดวก ไม่ซับซ้อน ราคาถูก และสามารถเตรียมสารได้ปริมาณมากนั้นยังถือว่ามีความจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตวัสดุเพื่อใช้ในการผลิตอุปกรณ์ในระดับอุตสาหกรรมต่อไป

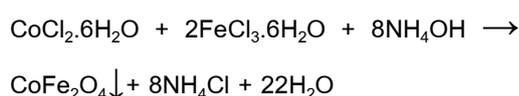
การเตรียมอนุภาคแม่เหล็กโดยกระบวนการไมโครอิมัลชันเป็นวิธีเตรียมที่อาศัยสารซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวช่วยเพิ่มเสถียรภาพ (stabilizing agent) ของอนุภาค โดยสารดังกล่าวมีบทบาทในการป้องกันการเกาะตัวของกลุ่มอนุภาค ทำให้วัสดุที่เตรียมได้โดยวิธีนี้มีขนาดที่เล็ก และการแจกแจงขนาดอนุภาคอยู่ในช่วงแคบ มีความบริสุทธิ์เชิงโครงสร้างสูง เนื่องจากเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเกิดปฏิกิริยาระดับโมเลกุลสูง⁹ สำหรับการเตรียมอนุภาคด้วยเทคนิคนี้จะใช้สารลดแรงตึงผิวขณะเกิดปฏิกิริยา ซึ่งพบว่าปริมาณของสารลดแรงตึงผิวที่ใช้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการแจกแจงของขนาดอนุภาค¹⁰ และจะส่งผลโดยตรงต่อสมบัติทางแม่เหล็กของอนุภาคที่เตรียมได้

ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาผลของอัตราส่วนของสารลดแรงตึงผิวกับเฟสน้ำมันที่ใช้ในการสังเคราะห์วัสดุแม่เหล็กโคบอลเฟอร์ไรต์โดยอาศัยเทคนิคไมโครอิมัลชันแบบรีเวิร์สไมเซลล์ เพื่อให้ได้อนุภาคผงโคบอลต์เฟอร์ไรต์ที่มีขนาดเล็กในระดับ นาโนเมตรและมีการแจกแจงขนาดอนุภาคอยู่ในช่วงแคบ มีความสม่ำเสมอเชิงโครงสร้างผลึกสูง และมีสมบัติทางแม่เหล็กที่เหมาะสมสำหรับการประยุกต์ใช้ทางการแพทย์และการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเป็นวัตถุดิบสำหรับการพัฒนาอุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล

วิธีการดำเนินงานวิจัย

สารตั้งต้นที่ใช้ในการสังเคราะห์อนุภาคนาโนโคบอลต์เฟอร์ไรต์ (CoFe_2O_4) ด้วยวิธีไมโครอิมัลชัน ได้แก่ $\text{CoCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ และ $\text{FeCl}_2 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$

(ความบริสุทธิ์มากกว่า 99.9%, Sigma-Aldrich) โดยกำหนดอัตราส่วนโดย โมลของ $\text{Co}^{2+}:\text{Fe}^{3+}$ เป็น 1: 2 และใช้สารละลาย sodium dodecyl sulfate (SDS) (BDH Prolabo) ความเข้มข้น 0.5 M เป็นสารลดแรงตึงผิว n-Hexane (ความบริสุทธิ์ 97%, Ajax) เป็นเฟสน้ำมัน และสารละลายแอมโมเนีย (30% NH_4OH , BDH Prolabo) เป็นตัวช่วยตกตะกอน สารเคมีทั้งหมดที่ใช้ในการทดลองไม่ได้ผ่านกระบวนการเพิ่มบริสุทธิ์แต่อย่างใด ในงานวิจัยนี้การสังเคราะห์อนุภาคนาโนโคบอลต์เฟอร์ไรต์เตรียมจากคอลลอยด์ที่ผสมระหว่าง SDS และ n-Hexane โดยเลือกใช้อัตราส่วนโดยปริมาตร SDS/n-Hexane แตกต่างกันคือ 1/10 และ 1/20 กำหนดให้เป็นตัวอย่าง A และ B ตามลำดับ สารอิมัลชันที่เตรียมได้ในแต่ละอัตราส่วนจะถูกแบ่งเป็นสองส่วนเท่าๆ กัน คือ ไมโครอิมัลชันที่ 1 (ME I) ซึ่งเป็นสารผสมที่ประกอบด้วยสารละลายอิมัลชันปริมาณ 66 มิลลิลิตร และสารละลาย NH_4OH 2 มิลลิลิตร และน้ำ 2.4 มิลลิลิตร ส่วนไมโครอิมัลชันที่ 2 (ME II) ประกอบด้วย สารละลายอิมัลชัน 66 มิลลิลิตร และสารละลายเกลือของโลหะในน้ำปริมาณ 8 มิลลิลิตร เมื่อผสม ME I เข้ากับ ME II โดยคนส่วนผสมเข้ากันอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 25 นาที จะเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามสมการ

หลังจากนั้นนำสารที่ได้ ไปแยกตกตะกอนด้วยเครื่องเหวี่ยงหนีศูนย์กลางความเร็ว 15,000 รอบ/นาที เป็นเวลานาน 15 นาที จากนั้นทำการล้างตะกอนเพื่อกำจัดองค์ประกอบของสารลดแรง

ตึงผิวและคลอไรด์ด้วยน้ำปราศจากไอออน และเมทิลแอลกอฮอล์ จากนั้นนำอนุภาคผงที่ได้ไปอบให้แห้งในเตาอบลมร้อนที่อุณหภูมิ 80°C เป็นเวลา 24 ชั่วโมง แล้วนำอนุภาคผงที่ได้ไปแคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650, 700, 750 และ 800 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 3 ชั่วโมง โดยกำหนดอัตราการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเป็น 1 องศาเซลเซียส/นาที

ผลการทดลอง และอภิปราย

1. การวิเคราะห์พฤติกรรมทางความร้อนด้วยเทคนิค TG-DTA

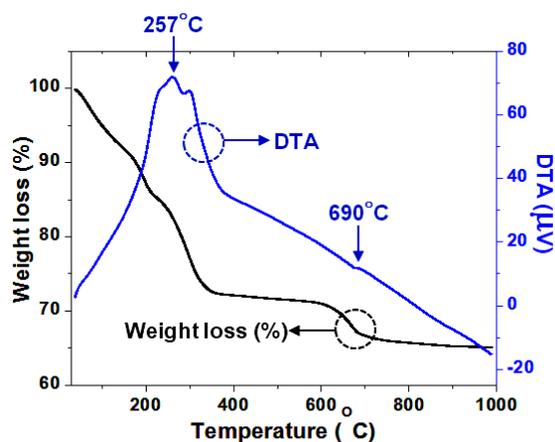

Figure 1 TG-DTA curves of cobalt ferrite (sample A) precursor powder

เมื่อพิจารณาเส้นโค้ง TG ใน Figure 1 จะเห็นว่ามวลของสารตัวอย่าง A มีค่าลดลงอย่างต่อเนื่องเมื่อพลังงานความร้อนของระบบมีค่าเพิ่มขึ้นจากอุณหภูมิห้องจนถึง 200 องศาเซลเซียส และมีค่าลดลงอย่างรวดเร็วอีกครั้งที่อุณหภูมิในช่วง 200-350 องศาเซลเซียส หลังจากนั้นมวลของสารตัวอย่างค่อยๆ ลดลงที่อุณหภูมิในช่วง 350-650 องศาเซลเซียส และมีค่ามวลคงที่เมื่ออุณหภูมิสูงกว่า 690 องศาเซลเซียส

การเปลี่ยนแปลงค่ามวลของสารตัวอย่างในช่วงอุณหภูมิห้องจนถึงอุณหภูมิ 200 องศาเซลเซียส นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Subhasis et al.¹⁵ ที่ได้สังเคราะห์อนุภาคนาโนโคบอลต์เฟอร์ไรต์ ด้วยวิธีไมโครอิมัลชันโดยใช้ diisooctylsulfosuccinate (AOT) เป็นสารลดแรงตึงผิว ซึ่งจากผลการทดสอบพฤติกรรมทางความร้อนของเขาพบว่า สารตัวอย่างมีการลดลงของมวลอย่างมากในช่วงอุณหภูมิตั้งแต่ 40 ถึง 200 องศาเซลเซียส Figure 1 เส้นโค้ง DTA แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพลังงานภายในสารตัวอย่างเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีการเปลี่ยนแปลงสูงสุดอยู่ 3 ตำแหน่ง ตำแหน่งแรกที่อุณหภูมิประมาณ 257 องศาเซลเซียส ซึ่งสอดคล้องกับการสลายตัวของสารอินทรีย์ เช่น น้ำ และสารลดแรงตึงผิว¹² ที่มีอยู่ในสารก่อนการแคลไซน์ เมื่อพิจารณาเส้นโค้ง TG ที่อุณหภูมิดังกล่าวพบว่า มวลของสารตัวอย่างมีค่าลดลงเหลือเพียงประมาณร้อยละ 85 ของสารตั้งต้น ตำแหน่งที่ 2 เกิดขึ้นที่อุณหภูมิประมาณ 420 องศาเซลเซียส สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผลึกของสารตัวอย่างจากออสทราไนต์ไปเป็นโครงสร้างผลึกของสารประกอบโลหะออกไซด์¹¹ โดยมวลของสารตัวอย่างมีค่าลดลงอย่างรวดเร็วเหลือเพียงประมาณร้อยละ 75 ของสารตั้งต้น และตำแหน่งที่ 3 เกิดขึ้นที่อุณหภูมิประมาณ 690 องศาเซลเซียส ซึ่งเมื่อพิจารณาเส้นโค้ง TG มวลของสารตัวอย่างมีค่าคงเหลือประมาณร้อยละ 70 ของสารตั้งต้น เมื่อเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Subhasis et al.¹⁵ และ Kosak et al.¹⁶ ที่ได้สังเคราะห์ผลึกนาโนสังกะสี-แมงกานีสเฟอร์ไรต์ ด้วยเทคนิคไมโครอิมัลชันโดยใช้ n-hexane เป็นเฟสน้ำมันและใช้ n-

hexadecyltrimethyl ammonium bromide (CTAB) เป็นสารลดแรงตึงผิว ในงานวิจัยดังกล่าว ได้รายงานผลการจากศึกษาด้วยเทคนิค TG-DTA ไว้ว่า สารตัวอย่างมีการลดลงของมวลอย่างต่อเนื่องและมีค่าคงที่เมื่ออุณหภูมิสูงกว่า 650 องศาเซลเซียส ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงเลือกใช้ อุณหภูมิที่ 650, 700, 750 และ 800 องศาเซลเซียส เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างผลึกกับอุณหภูมิแคลไซน์

2. การศึกษาโครงสร้างผลึกด้วยเทคนิคการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์ (XRD)

ผงสารตัวอย่างที่ผ่านการแคลไซน์แล้วได้ถูกนำไปศึกษาโครงสร้างผลึกด้วยเทคนิคการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์ (X-ray diffraction, XRD) โดยกำหนดมุมการเลี้ยวเบนในช่วง 10-70 องศา นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากรูปแบบการเลี้ยวเบนยังสามารถนำไปใช้หาขนาดของผลึกเฉลี่ย โดยอาศัยสมการของ Scherrer² ซึ่งเป็นไปตามสมการ (1)

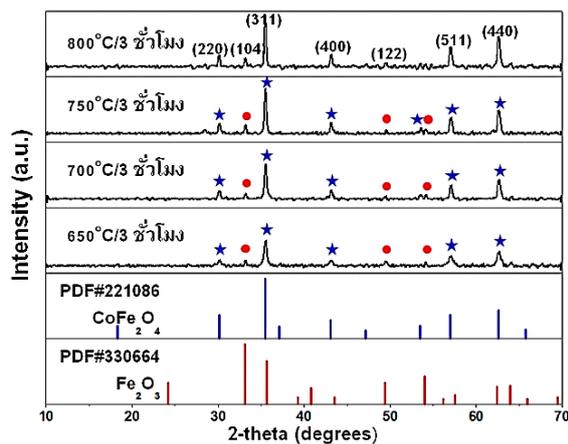
$$D_x = \frac{0.9\lambda}{\beta \cos \theta} \quad (1)$$

เมื่อ D_x คือ ขนาดผลึกเฉลี่ย λ คือ ความยาวคลื่นของรังสีเอ็กซ์ ($Cu_K\alpha = 0.15405$ nm) θ คือ มุมของแบรกก์ (Bragg's angle) β คือ ความกว้างเฉลี่ยของพีคที่ครึ่งหนึ่งของความสูง (Full width at half maximum, FWHM)

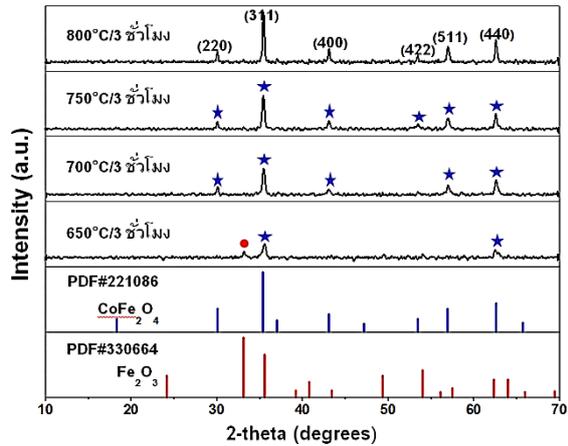
ผลการศึกษาโครงสร้างผลึกของอนุภาคผงตัวอย่าง A และ B ที่ผ่านการแคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650, 700, 750 และ 800 องศาเซลเซียส ด้วยเทคนิค XRD แสดงดัง Figure 2 และ 3 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาลวดลายการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์พบว่า ที่อุณหภูมิ 650°C ตัวอย่าง A มีมุมแบรกก์เกิดขึ้นที่ 2 θ ประมาณ 30.13, 33.17, 35.49, 43.13, 49.43, 54.15, 57.05 และ 62.61

องศา สอดคล้องกับระนาบ (220) (104) (311) (400) (122) (116) (511) และ (440) การปรากฏพีค (peak) ที่ตำแหน่งมุมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสารตัวอย่างทั้งสองมีการก่อเกิดโครงสร้างผลึกแบบลูกบาศก์ของโคบอลต์เฟอร์ไรต์¹⁶ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลมาตรฐานของ JCPDS หมายเลข 22-1086 โดยมีเฟสของฮีมาไทต์ (hematite) Fe_2O_3 ที่มีโครงสร้างแบบรอมโบฮีดรัล (rhombohedral) (ข้อมูลมาตรฐานของ JCPDS หมายเลข 33-0664) เจือปนอยู่เล็กน้อย เมื่อแคลไซน์ที่อุณหภูมิสูงขึ้น สารตัวอย่าง A ยังคงพบเฟสเจือปนของ Fe_2O_3 อยู่แม้ว่าอุณหภูมิจะสูงขึ้นถึง 800 องศาเซลเซียส แล้วก็ตาม ในทางตรงข้าม สารตัวอย่าง B ที่ผ่านการแคลไซน์ที่อุณหภูมิตั้งแต่ 700 องศาเซลเซียส พบว่า มีการก่อเกิดโครงสร้างผลึกลูกบาศก์ของ CoFe_2O_4 รูปแบบเดียวเท่านั้น

ผลที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่า การเตรียมอนุภาคนาโนโคบอลต์เฟอร์ไรต์โดยใช้อัตราส่วนของสารลดแรงตึงผิว/n-hexane เท่ากับ 1/20 สารตัวอย่าง B จะมีความบริสุทธิ์สูงกว่าสารตัวอย่าง A

Figure 2 XRD patterns of CoFe_2O_4 prepared by using volume ratio of SDS/n-hexane of 1/10 (sample A) and calcined at different temperatures

Figure 4 XRD patterns of CoFe_2O_4 prepared by using volume ratio of SDS/n-hexane of 1/20 (sample B) and calcined at different temperatures

เมื่อพิจารณารูปแบบการเลี้ยวเบนดังแสดงใน Figure 2 และ 3 จะเห็นว่า แนวโน้มของพีคมีความเข้มสูงและคมชัดมากขึ้นตามอุณหภูมิแคลไซน์ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าเกิดจากผลึก CoFe_2O_4 มีขนาดใหญ่มากขึ้นเมื่อแคลไซน์ที่อุณหภูมิสูงขึ้น เมื่อพิจารณาค่า FWHM ของพีคหลักที่สอดคล้องกับโครงสร้างแบบลูกบาศก์ของ CoFe_2O_4 และนำมาคำนวณหาขนาดผลึกเฉลี่ยพบว่า ขนาดของผลึกมีค่าเพิ่มขึ้นตามอุณหภูมิแคลไซน์¹⁵ การเปลี่ยนแปลงของขนาดผลึกที่เป็นฟังก์ชันของอุณหภูมิแคลไซน์นั้นมีความสอดคล้องเป็นอย่างดีกับผลการวิเคราะห์ที่ถูกรายงานไว้โดย Sagrario et al.¹⁷ ซึ่งพบว่า การแคลไซน์สารตัวอย่างอุณหภูมิสูงขึ้นจะส่งผลให้สารตัวอย่างมีความเป็นผลึกมากขึ้น โดย Sagrario et al. ได้ให้เหตุผลว่าการแคลไซน์สารตัวอย่างที่อุณหภูมิสูงขึ้นจะทำให้อะตอมในโครงสร้างโคบอลต์เฟอร์ไรต์มีความเป็นระเบียบมากขึ้นและขนาดของผลึกใหญ่ขึ้น การเปลี่ยนแปลงทั้งสองแบบเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งส่งผลให้ลดการเลี้ยวเบนของรังสีเอ็กซ์มีพีคที่เข้มสูงและแคบลงตามอุณหภูมิแคลไซน์ที่สูงขึ้น ค่าเฉลี่ยขนาดของผลึกของสารตัวอย่าง A และ B

ที่ผ่านกระบวนการแคลไซน์ที่ 650, 700, 750 และ 800 องศาเซลเซียส แสดงไว้ใน Table 1

Table 1 Summary of crystalline size of CoFe_2O_4 nanoparticles prepared by using different volume ratios of surfactant and n-hexane (SDS/n-hexane) and calcined at different temperatures

Calcination Temperature (°C)	Sample A		Sample B	
	Crystal size (nm)	Crystal size (nm)	Crystal size (nm)	Crystal size (nm)
650	21.9 ± 3.4	20.5 ± 1.4		
700	34.7 ± 2.4	30.9 ± 2.9		
850	39.9 ± 2.6	32.8 ± 3.4		
800	45.9 ± 5.8	41.7 ± 2.9		

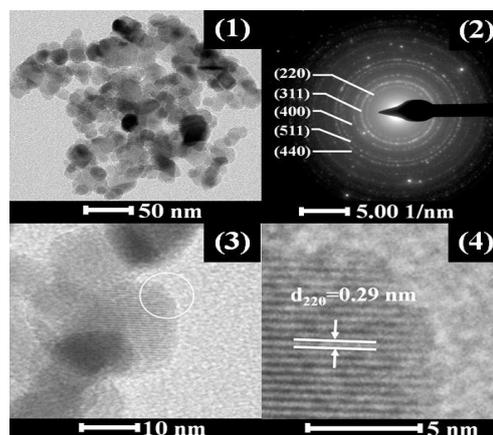
จาก Table 1 พบว่า ขนาดผลึกเฉลี่ยของ ตัวอย่าง A และ B ที่ผ่านการแคลไซน์ที่ 650 และ 700 องศาเซลเซียส มีค่าใกล้เคียงกัน แต่เมื่อใช้อุณหภูมิสูงกว่า 700 องศาเซลเซียส ขนาดผลึกของตัวอย่าง B กลับมีค่าน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่าง A จากผลการคำนวณขนาดผลึกของสารตัวอย่างทั้งสองเงื่อนไขจึงสามารถสรุปได้ว่า นอกเหนือจากอุณหภูมิแคลไซน์แล้วสัดส่วนของ SDS ต่อ n-Hexane เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อขนาดของผลึกของอนุภาคผงโคบอลต์เฟอร์ไรต์ และยังมีข้อสรุปเพิ่มเติมอีกว่า สัดส่วนของน้ำที่มีอยู่ในสารละลาย SDS ที่มีค่าเหมาะสมสามารถควบคุมขนาดของหยดน้ำในอิมัลชันและส่งผลโดยตรงต่อการเกิดผลึกภายในหยดน้ำให้มีขนาดเล็กด้วย¹⁵ การเปลี่ยนแปลงของขนาดผลึกในงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับรายงานของ Subhasis et al. ที่ได้กล่าวว่า อัตราส่วนของน้ำ/สารลดแรงตึงผิว เป็นตัวแปรสำคัญที่ควบคุมขนาดของหยดน้ำ โดยขนาดของหยดน้ำจะ

เปลี่ยนแปลงไปตามอัตราส่วนของ CTAB/n-hexanol โดยมีสมมติฐานไว้ว่าอัตราส่วน CTAB/n-hexanol ที่มีค่ามาก จะทำให้ผงที่ตกตะกอนมีขนาดอนุภาคเฉลี่ยลดลง¹⁴

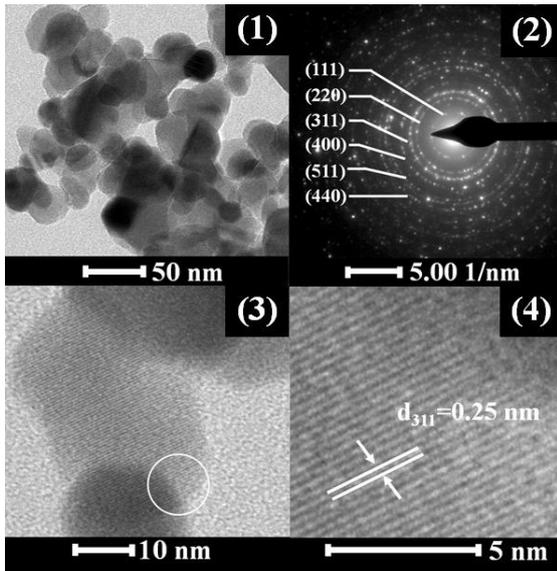
3. การศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาด้วยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องผ่าน (TEM)

ขนาดของอนุภาคและลักษณะทางสัณฐานวิทยาของตัวอย่าง A และ B ที่ผ่านการแคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650 และ 750 องศาเซลเซียส ด้วยเทคนิค TEM แสดงดัง Figure 4 และ Figure 5 เพื่อยืนยันผลที่ได้ด้วยเทคนิค XRD

Figure 4 และ 5 แสดงภาพถ่าย TEM ของอนุภาคโคบอลต์เฟอร์ไรต์ (ตัวอย่าง B) แคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650 และ 750 องศาเซลเซียส ตามลำดับ จากภาพขนาดอนุภาคเฉลี่ยของตัวอย่าง B ที่ได้จากการสุ่มวัดจากภาพถ่าย TEM แคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650 และ 750 องศาเซลเซียส มีค่าเท่ากับ 19.9±2.3 และ 40.6±1.9 นาโนเมตร ตามลำดับ จาก Figure 4(1) และ 5(1) พบว่าขนาดอนุภาคเฉลี่ยมีค่ามากขึ้นเมื่ออุณหภูมิในการแคลไซน์เพิ่มขึ้น¹⁶

Figure 4 (1) TEM image, (2) the corresponding SAED patterns (3) and (4) HR-TEM images of CoFe_2O_4 (sample B) calcined at 650°C

Figure 4 (1) TEM image (2) the corresponding SAED patterns (3) and (4) HR-TEM images of CoFe_2O_4 (sample B) calcined at 750°C

จากการวิเคราะห์ภาพถ่าย SAED ของตัวอย่าง B ภายหลังจากแคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650 และ 750 องศาเซลเซียส ดังแสดงใน Figure 4(2) และ Figure 5(2) ตามลำดับ ซึ่งมีลักษณะเป็นวงแหวนการเลี้ยวเบนของอิเล็กตรอนแสดงให้เห็นว่าอนุภาคผงที่เตรียมได้เป็นผลึกแบบผสม (polycrystal) จากรัตมีของวงแหวนสามารถคำนวณหาระยะห่างระหว่างระนาบ (d) ของผลึกได้โดยอาศัยสมการที่ (2)

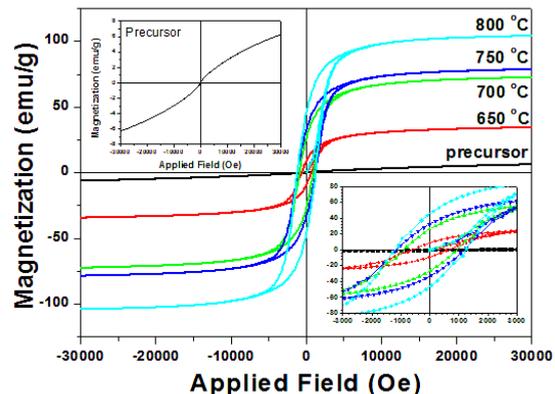
$$d = \frac{\lambda L}{D} \quad (2)$$

เมื่อ λ คือ ความยาวคลื่นของลำอิเล็กตรอน D คือ รัศมีวงแหวนของรูปแบบการเลี้ยวเบน และ L คือ ระยะจากตัวอย่างถึงเลนส์ฉายภาพในเครื่อง TEM โดยในการทดลองนี้ได้ทำการปรับเทียบให้ λL มีค่าเท่ากับ 1 จะได้ว่า Dd เท่ากับ 1 และ d เท่ากับ $1/D$ ดังนั้น เมื่อทราบรัศมีวงแหวนของรูปแบบการเลี้ยวเบน (D) จะ

สามารถคำนวณหาระยะห่างระหว่างระนาบ (d) ได้จาก Figure 4(3) และ 4(4) และ Figure 5(3) และ 5(4) ระยะห่างระหว่างระนาบของผลึกมีค่าเท่ากับ 0.29 และ 0.25 นาโนเมตร ซึ่งสอดคล้องกับระนาบ (220) และ (311) ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างทางจุลภาคด้วยเทคนิค SAED จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค XRD

4. การศึกษาสมบัติทางแม่เหล็กของตัวอย่าง โดยเทคนิค Vibrating Sample Magnetometer (VSM)

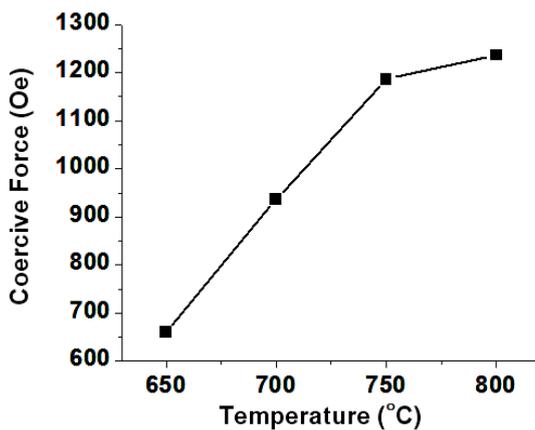
การศึกษาสมบัติทางแม่เหล็กที่อุณหภูมิห้องด้วยเทคนิค VSM เป็นหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสภาพความเป็นแม่เหล็กกับสนามแม่เหล็กภายนอกที่ให้กับสารตัวอย่าง ผลการศึกษาสมบัติทางแม่เหล็กของอนุภาคผงโคบอลต์เฟอร์ไรต์ (sample B) แสดงได้ดัง Figure 6

Figure 6 M-H curves of CoFe_2O_4 (sample B) calcined at different temperatures

จาก Figure 6 วงฮีสเตอร์รีซิส (hysteresis loop) ของสารตัวอย่างภายใต้สนามแม่เหล็กภายนอกในช่วง ± 30 kOe ภาพเล็กมุมบนด้านซ้ายมือแสดงให้เห็นว่า สารตัวอย่าง B ก่อนการแคลไซน์ มีสภาพแม่เหล็กแบบซูเปอร์พารา

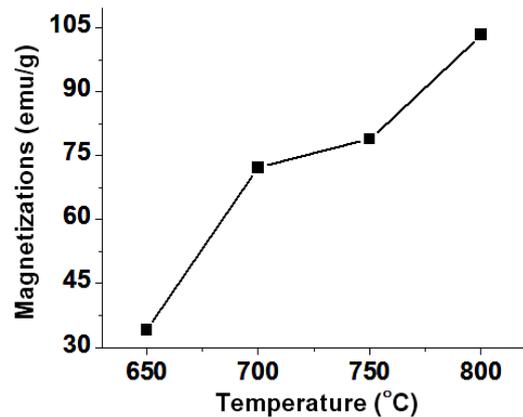
(super paramagnetic) แต่สำหรับตัวอย่างที่ผ่านการแคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650, 700, 750 และ 800 องศาเซลเซียส มีสมบัติแม่เหล็กแบบเฟอร์รี โดยมีค่าสภาพลบล้างแม่เหล็กเป็น 660.03, 936.86, 1186.23 และ 1236.56 Oe ตามลำดับ และค่าสภาพความเป็นแม่เหล็กจำเพาะที่สนามสูงสุดเป็น 34.076, 72.19, 78.97 และ 103.38 emu/g ตามลำดับ เมื่อนำค่าสภาพลบล้างแม่เหล็ก และสภาพความเป็นแม่เหล็กจำเพาะมาเขียนกราฟแสดงความสัมพันธ์กับอุณหภูมิการเผาแคลไซน์สามารถแสดงดัง Figure 7 และ Figure 8 ตามลำดับ

Figure 7 coercivity (H_c) of the CoFe_2O_4 samples calcined at different temperatures

จาก Figure 7 พบว่า ค่าสภาพลบล้างแม่เหล็กของตัวอย่างที่ผ่านการแคลไซน์ที่อุณหภูมิ 650 องศาเซลเซียส มีค่าเท่ากับ 660.03 Oe และค่อยๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่ออุณหภูมิการแคลไซน์ การเปลี่ยนแปลงค่า H_c ดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากขนาดของอนุภาคที่ใหญ่ขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nasesi et. al.¹⁸ ที่ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของค่าสภาพลบล้างแม่เหล็กเป็นผลมาจากอนุภาคแสดง

พฤติกรรมแบบโดเมนแม่เหล็กเชิงเดี่ยว (single magnetic domain) ซึ่งค่าสภาพลบล้างแม่เหล็กของอนุภาคจะเพิ่มขึ้นเมื่อขนาดของอนุภาคใหญ่ขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงของ H_c มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอุณหภูมิแคลไซน์ที่สูงขึ้น

Figure 8 Magnetization (M) of the CoFe_2O_4 samples calcined at different temperatures

จาก Figure 8 พบว่า สภาพความเป็นแม่เหล็กของอนุภาคผงโคบอลต์เฟอร์ไรต์มีค่าเพิ่มขึ้นเมื่ออุณหภูมิในการแคลไซน์สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nasesi et. al.¹⁸ ที่อธิบายไว้ว่า ค่าสภาพความเป็นแม่เหล็กของอนุภาคนาโน CoFe_2O_4 ที่ผ่านการให้ความร้อนในช่วง 350-650 องศาเซลเซียส มีค่าเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เกิดขึ้นเนื่องจากขนาดของอนุภาคมีขนาดใหญ่ขึ้นทำให้พื้นผิวจำเพาะมีค่าลดลงและส่งผลให้โมเมนต์แม่เหล็กที่อยู่ในบริเวณพื้นผิวนั้นมีปริมาตรลดลง ค่าสภาพแม่เหล็กสุทธิจึงมีค่าเพิ่มขึ้นตามปริมาตรภายในเกรน (gran) ซึ่งมีค่าแปรผันโดยตรงกับอุณหภูมิที่ใช้แคลไซน์ เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างผลึกและสมบัติทางแม่เหล็กกับอุณหภูมิแคลไซน์จึงได้ข้อสรุปว่า ที่อุณหภูมิแคลไซน์สูงขึ้นความเป็นผลึกมีค่าสูงขึ้นขนาดผลึกใหญ่ขึ้นและส่งผลให้สภาพความเป็นแม่เหล็กของสารมีค่าเพิ่มขึ้นด้วย

สรุปการทดลอง

อนุภาคผงโคบอลต์เฟอร์ไรต์ สามารถสังเคราะห์ได้ด้วยวิธีไมโครอิมัลชัน โดยมีโครงสร้างผลึกแบบลูกบาศก์ อัตราส่วนของ SDS ต่อ n-Hexane มีผลต่อขนาดผลึก คือ เมื่ออัตราส่วนของ SDS/n-Hexane เพิ่มขึ้น ขนาดของผลึกจะมีขนาดเล็กลง โดยได้ขนาดของอนุภาคเฉลี่ยประมาณ 20.5 นาโนเมตร แต่เมื่อแคลไซน์ที่อุณหภูมิสูงขึ้น จะส่งผลให้สารตัวอย่างมีขนาดผลึกใหญ่ขึ้น จึงทำให้ค่าสภาพความเป็นแม่เหล็กและค่าสภาพลบล้างแม่เหล็กมีค่าเพิ่มขึ้นด้วย ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การสังเคราะห์อนุภาคผงโคบอลต์เฟอร์ไรต์ ด้วยวิธีไมโครอิมัลชัน เป็นทางเลือกใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการเตรียมอนุภาคนาโนของสารประกอบออกไซด์อื่นๆได้ อย่างไรก็ตามยังต้องมีการพัฒนากระบวนการเตรียมที่สามารถเตรียมสารตัวอย่างที่มีความบริสุทธิ์สูง อนุภาคมีขนาดเล็ก และมีความเป็นผลึกที่สมบูรณ์ขึ้นโดยใช้อุณหภูมิแคลไซน์ที่ต่ำลง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เอกพรธณ สวัสดิ์ชิตัง ภาควิชาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ความอนุเคราะห์เครื่องมีวัดสมบัติทางแม่เหล็ก Vibrating Sample Magnetometer (VSM) และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. Zhenfa Z, Yuping S, Xuebin Z, Zhaorong Y, Jianming D, Wenhai S. Synthesis and magnetic properties of CoFe_2O_4 ferrite nanoparticles. *J Magn Magn Mater* 2009;321(19): 1251-1255.
2. Kale A, Gubbala S, Misra RDK. Magnetic behavior of nanocrystalline nickel ferrite synthesized by the reverse micelle technique. *J Magn Magn Mater* 2004;35(28):350-358.
3. Lu AH, Schmidt W, Matoussevitch N, Bill E, Bonnermann H, et. al. Nanoengineering of a magnetically separable hydrogenation catalyst. *Angew Chem* 2004;116(42): 4403-4306.
4. Tsang SC, Caps V, Paraskevas I, Chadwick D, Thompsett D. Magnetically separable, carbon - supported nanocatalysts for the manufacture of fine chemicals. *Angew Chem* 2004;43(42):5645-5649.
5. Gupta AK, Gupta M. Synthesis and surface engineering of iron oxide nanoparticles for biomedical applications. *Biomater* 2005; 26(18):3995-4021.
6. Duguet E, Vasseur S, Mornet S, Devoisselle JM. Magnetic nanoparticle and their applications in medicine. *Nanomed UK* 2006;1(2):157-168.
7. Ajroudi L, Villain S, Madigou V, Mliki N, Leroux C. Synthesis and microstructure of cobalt ferrite nanoparticles. *J Cryst Growth* 2010;312:2465-2471.
8. Lunhong A, Jing J. Influence of annealing temperature on the formation, microstructure and magnetic properties of

- spinel nanocrystalline cobalt ferrites. *Curr Appl Phys.* 2010;10:284-288.
9. Juan Y, Shaobo M, Jiaorong N, Wenxuan C, Xinyu S. et. al. Hydrothermal synthesis of monodisperse Fe_3O_4 nanoparticles based on modulation of tartaric acid. *Colloid Surf A* 2009;340(1-3):109-114.
10. Elliott DW, Zhang WX. Field Assessment of Nanoscale Bimetallic Particles for Groundwater Treatment. *Environ Sci Technol* 2001;35:4922-4926.
11. Mathew DS, Juang RS. An overview of the structure and magnetism of spinel ferrite nanoparticles and their synthesis in microemulsions. *Chem Eng J* 2007;129 (1-3): 51-65.
12. Willard MA, Nakamura Y, Laughlin DE, McHenry ME. Magnetic Properties of Ordered and Disordered Spinel-Phase Ferrimagnets. *J Am Ceram Soc* 1999;82(12):3342-3346.
13. Adam JR, Anna CS, John Z. Superparamagnetic relaxation and magnetic anisotropy energy distribution in CoFe_2O_4 spinel ferrite nanocrystalline. *J Phys Chem B* 1999;109:6876-6880.
14. Chao L, Adam JR, John Z. Synthesis of magnetic spinel ferrite CoFe_2O_4 nanoparticles from ferric salt and characterization of the size-dependent superparamagnetic properties. *Pure Appl Chem* 2000;79: 37-45.
15. Subhasis R, John P, Baldev R. Micelle based synthesis of cobalt ferrite nanoparticles and its characterization using Fourier transform infrared transmission spectrometry and thermogravimetry. *Mater Chem Phys* 2010; 124(1):264-269.
16. Kosak A, Makovac D, Drogenik M, Znidarsic A. In situ synthesis of magnetic MnZn-ferrite nanoparticles using reverse micells. *Magn Magn Mater* 2004;272-276(2):1542-1544.
17. Sagrario M, Garcia LA, Torres JR. Preparation and characterization of cobalt ferrite by the polymerized complex method. *Mater Lett* 2005;59(8-9):1056-1060.
18. Naseri GM, Saion BE, Ahangar AH, Shaari HA, Hasimhim M. Simple preparation and characterization of nickel nanocrystals by a thermal treatment method. *Powder Technol* 2010;212(1):80-88.